

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
[www.philosophical-research.org]

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ ΚΖ'
ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2013 - 2014

Μελέτη Ελληνισμού

Σεμινάριο 5^ο
Πέμπτη 12 Δεκεμβρίου 2013

I

ΟΝΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Είναι και Φαίνεσθαι ταυτίζονται απολύτως στο Κάλλος της Ύπαρξης. Κάλλος είναι ακριβώς η διαδηλούμενη πληρότητα του Όντος, η κρυφιότητα του Είναι αποκαλυπτόμενη φανερωτικά άνευ καταλοίπου. **Η θεία Επι-φάνεια απαιτεί την απόλυτη σύμπτωση του ιδεατού με το πραγματικό. Χωρίς βάθος, δεν χωρεί διάσταση μεταξύ του τί-ην-είναι και του είναι του φαινομένου όντος.** Ότι ήταν να είναι το ον κατά την αναγκαιότητα της φανέρωσης του Είναι στην παντέλειά του, είναι όντως το πράγμα στην τελειότητα της φύσης του.

Οι εστίες κάλλους στα φαινόμενα είναι ο συνεκτικός ιστός του γίνεσθαι στον χρόνο. Το κάλλος είναι ο δεσμός που συνέχει το γίνεσθαι στο εν-χρόνω είναι, και το εν-χρόνω είναι στο απόλυτο Είναι της αιωνιότητας. Το γίνεσθαι υπάρχει και δεν διαλύεται στο μηδέν γιατί κάλλος φαίνεται συνεχώς στην διάρκεια του χρόνου. Κάλλος φαίνεται θα πει θεότητα φανερώνεται, δηλαδή φως φωτίζει την ύπαρξη. Το φως που φωτίζει την ύπαρξη είναι ακριβώς το κάλλος του όντος. Φως και φωτιζόμενο συμπίπτουν στην οντολογία του κάλλους. Το ον φωτίζει και φωτίζεται ως κάλλος τελειότητας. Και αυτό γιατί το ον είναι. Ον είναι ένα μέλος του Είναι, του Είναι που διαμελίζεται για να φανεί η ομορφιά του. **Το νόημα του όντος πραγματώνεται για να μπορεί να υφίσταται το ον. Η τελειότητά του γίνεται πραγματικότητα για να υφίσταται, για να είναι το ον.** Ο χρόνος δεν είναι παρά η διά-σταση της αιωνιότητας, συνθήκη της φανέρωσης με αστραπές κάλλους της αιωνιότητας του Είναι. Τον Χρόνο τον γεννά η Αιωνιότητα, ή μάλλον τον προβάλλει εξ εαυτής ως το φαίνεσθαι του εαυτού της, όπως το γίνεσθαι είναι η ταυτωτική αυτοπροβολή του απόλυτου Είναι.

Παρακολουθούμε το Έπος της Μορφής στο γίνεσθαι. Αναβαίνομε, εξιστορούντες την γέννα του Αιώνιου στον Χρόνο, από των μεταχειριών και προσποδίων στα ύπατα και τελεστικώτατα. Από την πολιτική και την οικονομία στην τέχνη και την ποίηση.

Οι Σοφοί και οι Τύραννοι γεννήθηκαν από την ίδια «μήτρα» και το ίδιο σπέρμα, την ίδια εποχή και από το ίδιο συστατικό βίωμα, από την διείσδυση της τελειότητας στο γίνεσθαι, την προβολή του Είναι στα Φαινόμενα. **Σοφός και Τύραννος συγχρονίζουν και αντιστοιχούν.** Τύραννοι συγκαταλέγονται στους Επτά Σοφούς. Σοφά έδρασαν Τύραννοι της Μεγαλωσύνης.

Ο Νους νοεί το Είναι. Ακριβέστερα και οντολογικώτερα, το Είναι φανερώνει την κρυφιά του ως νοητή διαύγεια, και αυτή η κρυστάλλινη διάρθρωση των δομών του Είναι συνιστά τον Νου και την νοερή ενέργεια. Το Είναι αυτοδιαρθρώνεται αποκαλυπτικά κατά τις δομές του σημαίνει το Είναι καθίσταται νοητό, και πάλι αυτό σημαίνει το Είναι γίνεται Νους. **Νοητό και φανερό είναι το ίδιο πράγμα.** Φαίνεται ό,τι έχει περατωθεί σε δομές, και άρα είναι νοητό. **Στην επι-φάνεια υπάρχουν μόνο δομές, κανένα «περιεχόμενο» δεν μπορεί να υπάρχει εκεί αφού δεν υφίσταται βάθος.** Μορφή είναι ένα ωρισμένο πέρας, όρος και όριο επιφανείας.

Ο Νους, θεωρών τις δομές του Είναι, εν ταυτώ τις συνδιαρθρώνει με το Είναι προς το οποίο ταυτίζεται. Χρόνος δεν υπάρχει εδώ ώστε το αποτέλεσμα να διακρίνεται από την αιτία του κατά το ύστερον και το πρότερον. Αλλά και οντολογικά αίτιον και αιτιατόν συμπίπτουν στην περίπτωση του Είναι και του Φαίνεσθαι. Ο Νους λοιπόν, ως διαυγής διάρθρωση των δομών του Είναι, τις υποστασιοποιεί όσο και το Είναι, ως δομές του Είναι. **Ο Νους δημιουργεί τον Κόσμο του γίνεσθαι των φαινομένων, του οποίου εκφράζει και θεωρεί την τάξη, τον Νόμο της Ύπαρξης.**

Έτσι γεννιέται η Μεγάλη Ιδέα ότι το Φως είναι Δημιουργός.

Το Φανόν του Όντος φαίνει, φανερώνει και δημιουργεί το Ον, αφού Ον είναι οι δομές του Είναι γενόμενες φανερές. Φανέρωση και Δημιουργία είναι το ίδιο. Φανόν του Όντος είναι οι δομές του Είναι κατά την τάξιν τους, αυτό είναι και το Φως της Ύπαρξης. **Όπως το Είναι προβάλλεται ταυτωτικά στο Φαίνεσθαι, όπως η Αιωνιότητα αυτοδιαστέλλεται ως Χρόνος για να θεμελιώσει το γίνεσθαι που πραγματώνει κατά τάξιν την φανέρωση του Κάλλους του Είναι, έτσι και το Φανόν του Είναι (το Είναι ως Νοητόν) ανάπτει εαυτό ταυτωτικά στο Φως του γίνεσθαι των φαινομένων, στο Φως του Κόσμου (στο Είναι ως Νοερόν και Νου).**

Ωστε από την ίδια την οντολογική θεμελίωσή του ο Νους, ως φανότητα της ύπαρξης, είναι εν ταυτώ θεωρός και δημιουργός των δομών του Είναι πραγματωμένων στο είναι του γίνεσθαι, είναι θεωρός και δημιουργός του Κόσμου των φαινομένων όντων. **Άρα εξ αρχής κάθε νους είναι εν ταυτώ θεωρητικός και πρακτικός.** Η σοφία (ως ενεργός τελειότητα του Νου) είναι αρχή γνώσης και δράσης συγχρόνως. **Θεωρητική σοφία και πρακτική φρόνηση συμπίπτουν κατά την αρχή και ουσία τους.** Η Αλήθεια είναι αφ' εαυτής Αρετή, και δεν υπάρχει αρετή χωρίς γνώση, που να μην ταυτίζεται δηλαδή με την αλήθεια των όντων.

Να γιατί σοφός και τύραννος συγχρονίζονται στον αρχαϊκό κόσμο. Ο Σοφός έχει την δύναμη του Τυράννου, γιατί γνωρίζει τί πρέπει να γίνει μέσα στον Λαβύρινθο της Μοίρας των όντων, ποιος είναι ο Πόρος αναμέσον των Όρων της Κοσμικής Τάξης. Χωρίς αυτήν την φρόνηση δεν θα ήταν αληθινός σοφός, δεν θα νοούσε το ον. Αντιστοίχως ο Τύραννος έχει τον νου του σοφού, γιατί γνωρίζει την Κοσμική Τάξη της πραγματικότητας, συλλαμβάνει την Μοίρα του Όντος. Χωρίς αυτήν την καθαρή εποπτεία θα εστερείτο της δύναμης αποτελεσματικής επιρροής στις εξελίξεις, δεν θα ίσχυε να συνεργεί στην διάρθρωση του γίνεσθαι κατά τις δομές του Είναι. **Στον χρόνο κυριαρχεί τελικά και αποτελεσματικά μόνο ο κάτοχος της αιωνιότητας.** Πραγματικά επιτυχής δράση στο γίνεσθαι των μεταβολών των φαινομένων προϋποθέτει εξαιωνισμό, ενίδρυση μόνιμη στην απόλυτη ταυτότητα του Είναι. **Σοφός και Τύραννος είναι δύο ονόματα του αυτού κατά νουν Αρίστου.**

Στην ταυτωτική κατ' ουσίαν σχέση σοφίας και φρόνησης, σοφού και τυράννου αριστεύοντος, αντιστοιχεί κατ' ακριβή αναλογία η σχέση σωματικού κάλλους και σωματικής ρώμης.

Κάλλος είναι ο σκοπός του γίγνεσθαι, το τέλος του φαίνεσθαι, η τελειότητα του όντος που πραγματώνει στον χώρο και στον χρόνο την αληθή δομή του αιώνιου, απόλυτου Είναι. **Το κάλλος της τέλει μορφής αποτελεί και την ισχύ της. Η Δύναμη είναι πάντοτε εκ τελειότητας. Δύναμη είναι ο σφύζον οργασμός της ομορφιάς.** Βαρβαρική θόλωση ψυχής εκτρωμάτισε την φαντασία ομορφιάς ασθενούς και απροστάτευτης. Αντιθέτως πραγματική ισχύς ανήκει μόνον στην τέλεια μορφή. **Το σθένος είναι του καλού. Η Δύναμη αναβλύζει από το κάλλος.**

Η λειτουργικότητα απορρέει από την δομή της ύπαρξης κατά την εντελή μορφή της. Αποτελεσματικότητα δράσης εγγυάται μόνη η δομική τελειότητα. Στο σώμα το κάλλος, η τελειότητα της μορφής, θεμελιώνει την ρώμη. Η σωματική ρώμη ευρίσκει την υπέρτατη απόδειξή της στους αθλητικούς αγώνες, που έχουν συσταθεί έτσι ώστε να φανερώνουν τις βασικές παραμέτρους της σωματικής ισχύος. Δρόμος (σταδίου, διαύλου δολίχου, σθένους και αντοχής), άλμα, ακόντιο, δίσκος και πάλη σηματοδοτούν σε αυτήν την διαδοχή τους την μετάβαση από τα ελαφρύτερα στα βαρύτερα αρχετυπικά αθλήματα, απ' την ελαστικότητα της δύναμης στην δύναμη της ευαρμοστίας. Το πένταθλο συμπεριελάμβανε τα πέντε αυτά αθλήματα ως ολοσχερή απόδειξη όλων των θεμελιωδών παραγόντων σωματικής ισχύος. Η προσθήκη ακόμη των δύο υπολοίπων αγωνισμάτων αντίστοιχα επικεντρωμένης στα χέρια και συνολικώς διεργαζομένης δι' όλου του σώματος ακραίας πληκτικής ισχύος (πυγμή και παγκράτιο), ολοκλήρωνε τον πίνακα του θριαμβεύοντος φυσικού κάλλους. Η αρετή κατ' εξοχήν, εξημερωμένων, ωραίων ζώων, η τεχνική του ηνιόχου και η λάμψη του μεγαλήτορος πλούτου επεφάνετο στους ιππικούς αγώνες συμπληρώνοντας το αρχέτυπο της επιτυχίας, ως αναγκαίας αρμονικής σύζευξης μορφής και

λειτουργίας, τελειότητας και αποτελέσματος, δυναμερούς κάλλους και αποδεικνύντος, επιφανούς έργου.

Η υμνολογία των καλών και η θριαμβολογία των νικητών στους ιερούς γυμνικούς αγώνες εγείρεται εις πολιτισμική περιωπή υψηλής τέχνης την ίδια εποχή με την ρητή αξίωση σοφών και τυράννων. Είναι η εποχή της πλήρους άνθησης του αγωνιστικού ιδεώδους της αριστείας ως τρόπου ζωής.

Τότε διατρανώνεται στην πλήρη του ένταση και το ιδεώδες του **καλού καγαθού, του όμορφου και ωφέλιμου**. Καλός ο τελειοποιημένος στο σώμα (ο κυρίως καλός) ή στον νου (ο σοφός). Αγαθός ο χρήσιμος (αφού μόνο η δύναμη μπορεί να χρησιμεύσει, ο ισχυρός είναι ο χρήσιμος, ο σθένων ο ωφέλιμος) κατά το σώμα (ο δυνατός) ή τον νου (ο φρόνιμος, ακραία ο τύραννος στην πολιτική σφαίρα). Όπου το αγαθό και η αξία είναι θέμα χρησιμότητας και ωφελείας, η αρετή συνίσταται στην ικανότητα ως πηγή αποτελεσματικής δύναμης. Και η ικανότητα ερείδεται σε τέλεια δομή. Η μορφή είναι η ρίζα κάθε επιτυχίας. Η ουσία της δύναμης απορρέει από το κάλλος και η πραγματική επιτυχία από την ουσιώδη δύναμη του κάλλους. Το κάλλος είναι το τέλος που κάνει όλα τα πράγματα να κινούνται επιδιώκοντάς το, γύρο από αυτό στρέφεται άπαν το γίνεσθαι των φαινομένων. Το κάλλος είναι η σφραγίδα της θεότητας, η ίδια η πεμπουσία της. **Με μέγα νου και σωματική ομορφιά ομοιωνόμαστε προς τους μεγάλους θεούς.**

Ἐν ἀνδρῶν, ἔν θεῶν γένος· ἐκ μιᾶς δὲ πνέομεν

ματρὸς ἀμφοτέρου· διείργει δὲ πᾶσα κεκριμένα

δύναμις, ὡς τὸ μὲν οὐδέν, ὁ δὲ χάλκεος ἀσφαλὲς αἰεὶ ἔδος

μένει οὐρανός· ἀλλὰ τι προσφέρομεν ἔμπαν ἢ μέγαν

νόον ἦτοι φύσιν ἀθανάτοις,

καίπερ ἔφαμερίαν οὐκ εἰδότες οὐδὲ μετὰ νύκτας

ἄμμε Πότμος

ἄντιν' ἔγραψε δραμεῖν ποτὶ στάθμαν.

[Πίνδαρος, *Νεμεονίκαι*, VI, 1 -7]

Την αιωνιότητα κατέχομε διαφορετικά οι άνθρωποι (και όταν την επιτυγχάνομε) από τους θεούς. Αλλά συνίσταται για αμφοτέρους στην τελειότητα του νού και της φυσικής υπόστασης, του πνεύματος και του σώματος.

Καλός καγαθός, τέλειος κατά το σώμα και το πνεύμα και άρα χρήσιμος, όμορφος και άξιος και επωφελής είναι ο εσθλός. «Εσθλός» και «εὔ» έχουν την ίδια ρίζα με το «εἰμί». Το να υπάρχω σταλήθεια για τον Ελληνισμό σημαίνει να είμαι σε τελειότητα, να είμαι «καλός», τότε μόνο μετρώ, κάνω διαφορά στον κόσμο, και είμαι ωφέλιμος. Στα Νέα Ελληνικά έμεινε αλώβητος ο αρχαϊκός συσχετισμός: είμαι καλός = είμαι ικανός. Η ομορφιά είναι δύναμη.

Την γραμματική και γλωσσική αυτή ταυτότητα εἶναι, εὔ εἶναι, τελέως εἶναι (η Αριστοτελική έντελέχεια), κάλλους, εκφράζει αρίδηλα το «αινιγματικό» χαμόγελο των αρχαϊκών αγαλμάτων.

Το αίνιγμα της κοσμικής ύπαρξης συνίσταται στο διηνεκές ερώτημα: γιατί υπάρχω, γιατί καν υπάρχουν όντα; Και η απάντηση των Κούρων του κάλλους είναι: για την ομορφιά. Το αποδεικνύουν όντες «καλοί». Χαίρονται την ομορφιά τους. Και επίσης χαίρονται το κάλλος της συμπαντικής διακόσμησης, του Κόσμου στην ολότητα του και στις αδιαλείπτως λαμπρύνουσες το στερέωμα της ύπαρξης εγκόσμιες αστραπές του κάλλους. Η λύση του κοσμικού αινίγματος

είναι παμφανής στην επι-φάνεια του Είναι. Δεν υπάρχει μυστήριο αλλά καταυγασμός φωτός.

Το κάλλος είναι το νόημα, το τέλος, αλλά και η αρχή και αιτία της ύπαρξης. Η Δύναμη του Είναι που αίρει εαυτό και τα όντα από το μηδέν είναι η Δύναμη του Κάλλους. Γιαυτό ο Έρως είναι Δημιουργός Αρχή. Γιατί η ίδια έλξη του Κάλλους που εγείρει το Είναι εκ του Μηδενός, η ίδια αυτή δημιουργεί τον Κόσμο των φαινομένων, αυτοδιεγείροντας το Είναι εις φανέρωση του Κάλλους του ως Φαινομένου Είναι. Η αυτή ερωτική διέγερση που στηρίζει το Είναι υπεράνω του χάους του Μηδενός (εικονική διατύπωση), η ίδια παράγει την αλυσίδα του γίνεσθαι ως φυσικό κόσμο, ως Φαινόμενο Κάλλους και Φαινόμενο Κάλλος, ως Επι-φάνεια Θεότητας. **Αυτοεδραιομένο το Είναι επί Δυνάμεως Έρωτος, αποκαλύπτεται ως Κόσμος Κάλλους επί της αυτής Δυνάμεως εποχούμενο.** Κοσμική Δημιουργία είναι η ταυτωτική αυτοπροβολή του Είναι εις Φαινόμενο, εις φανέρωση Κάλλους.

Ο Έρως ανακαλύπτεται λοιπόν ως Φως του Κόσμου, ως Φανότητα του Είναι – όπως εκείνο έτσι και αυτός μοναδική δημιουργική αρχή του Παντός. Το Κάλλος συμπίπτει με τον Έρωτα (του Κάλλους), όπως το Φαίνεσθαι με το Είναι (του Φαίνεσθαι). Οι Δύο αρχέγονοι πόλοι ταυτίζονται. Ο πρώτιστος διαμελισμός αίρεται. **Η Δημιουργία είναι ο Δημιουργός ο ίδιος αποκεκαλυμμένος.** Γιατί μόνο το Κάλλος διεγείρεται αφ' εαυτού εις αυτοφανέρωσή του. Έτσι το Είναι σπεύδει να φανεί. Η ασχήμια ξεσκεπάζεται από τα έξω. Το άσχημο κρύβεται, αποστρέφεται την αποκάλυψή του. Το όμορφο ορέγεται την επί-δειξή του, επιζητεί την γύμνια του, αρέσκεται στο φως της αποκάλυψής του, παρέχει το ίδιο το φώς θεάσεώς του δια του φωτός του κάλλους του.

Επειδή το Είναι φαίνεται, γιαυτό δοξάστηκε η παντελής σωματική γυμνότητα στον Ελληνισμό. Εκείνο το αξίωμα ήταν η οντολογική θεμελίωση αυτής της συνήθειας. Η Γεωμετρική Εποχή τερματίζεται και αρχίζουν οι Αρχαϊκοί χρόνοι συμβολικά το 720 π.Χ., όταν στην Ολυμπία καθιερώνεται η πλήρης γυμνότητα των αγωνιζομένων αθλητών. Από τότε χρονολογείται η αποκάλυψη της αισθητής Μορφής πέρα από το Σχήμα σε αρχιτεκτονική και γλυπτική και ζωγραφική και μουσική.

II

ΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

Η συστατική εμπειρία του Ελληνισμού, το βίωμα του Κάλλους, προκάλεσε την κυριαρχία της Μορφής, με μια μοναδική έννοια του όρου, χαρακτηριστική του κλασσικού πολιτισμού. Ερευνούμε αυτήν την ιδιαιτερότητα αναλύοντας τις συγκεκριμένες μορφές που το θεμελιώδες βίωμα δημιούργησε για να εκφραστεί στους διάφορους τομείς της ανθρώπινης ζωής και δραστηριότητας. **Η πορεία της ενδελεχούς ανάλυσης μας πήγε από την πολιτική και την οικονομία στην αρχιτεκτονική και γλυπτική. Αυτήν την Πέμπτη 12 Δεκεμβρίου, στις 8.30 το βράδυ, θα συναντηθούμε για να μελετήσουμε το φαινόμενο στην γλώσσα και την ποίηση. Τίτλος των αναζητήσεών μας θα είναι:**

Η Γέννηση των Ποητικών Ειδών.

Θα δούμε την Μορφή της Ελληνικής ποιητικότητας και τις επί μέρους μεταμορφώσεις της στα διάφορα ποιητικά είδη από το Έπος στην Ελεγεία, και από τον Ύμνο στον Λυρισμό. Θα απασχοληθούμε με το τί και το γιατί των ιδιαζόντων χαρακτήρων αυτής της ποιητικότητας καθώς και με την γλώσσα στην οποία θεμελιώθηκε.

III

Οι συναντήσεις των Σεμιναρίων της κύριας σειράς γίνονται κατά το πρόγραμμα κάθε Πέμπτη στις 8.30 το βράδυ, στην Αίθουσα Διαλέξεων του Μεγάρου Λόγου και Τέχνης, Πλατεία Γεωργίου Α', 2^{ος} όροφος.

Μετά την ομιλία ακολουθεί διεξοδική, ανοικτή συζήτηση.

Η είσοδος είναι ελεύθερη.